Etibank'ın Kütahya'daki gümüş madenlerini örnek gösteriyor

Eurogold vazgeçmiyor

Bergama'daki madeni kapatılan Eurogold firması, Kütahya'daki gümüş madenlerinde yılda 600 ton siyanür kullanıldığını söyledi. Kütahya İşletmeleri de siyanür kullandıklarını doğruladı.

Özgür Gürbüz
Yasemin Yurtman

İstanbul- Siyanür kullanarak işletmek istediği Bergama'daki altın madeninin kapısına kilit vurmak üzere olan Eurogold, Danıştay'ın kapatma kararının siyanür kullanan birçok işletmeyi etkileyeceğini iddia etti.

Eurogold firması yaptığı yazılı açıklamada, Etibank'a ait olan Kütahya'daki gümüş madeninde yılda 600 ton siyanür kullanıldığına dikkat çekiyor. Açıklamada, "Etibank Kütahya gümüş madenlerinde yeterince kanıtlandığı gibi, uluslararası ilim ve teknoloji ile dünya gerçekleri, bu tartışmaları yıllar önce geride bırakmıştır" yorumunda bulunuldu. Siyanürlü altına karşı yürütülen kampanyayı maksatlı bir siyasi kampanya olarak niteleyen firma, Türkiye'de halen yılda 1600 ton siyanür kullanıldığını söyledi.

Eurogold firmasının bu açıklamalarına karşın Bergamalıların avukatlığını üstlenen Senih Özay, Avrupa'da sözü geçen ülkelerdeki madenlerin sayısının 1-2 taneyle sınırlı olduğunu ve Almanya'da siyanür kullanılarak maden işletmenin mümkün olmadığına dikkat çekti.

Özay, Avrupa'da siyanür kullanılan 5 adet maden bulunduğunu, bunların 2'sinin Fransa'da, 2'sinin İspanya'da, 1 tanesinin de İsveç'te olduğunu söyledi. Yunanistan'da ise açılmak istenen madenin, Bergama'daki gibi tepkiyle karşılaştığını belirterek, bu 5 madenin de, tıpkı Harran ve Bergama gibi Avrupa Parlamentosu'nun 1994 Kasım'ında aldığı kararın baskısı altında olduğunu söyledi.

Etibank: Siyanüre mecburuz

Etibank Kütahya Gümüş Madenleri Teknik Müdürü Halit Ersin Türkiye'de kullanılan 1600 ton siyanürün 600 tonunu kullandıklarını doğrulayarak "Altın, gümüş üretiminde çevreye zararlı olduğunu bile bile siyanür kullanmak zorundayız" dedi. Teknolojik gelişmelerden yararlanamadıkları için siyanür kullanmaya mecbur olduklarını belirten Ersin, "Siyanürü kapalı ortamda stokluyoruz. Açık ortamda hiçbir atık bırakmıyoruz. Stokladığımız siyanürden siyanür suyunu geri kazanıp proses aşamasında kullanıyoruz" diye konuştu.

AKŞAM 1997

Halk siyanürlü yaşam istemiyor

Neşe KARANFİL - Seda ŞİMŞEK

Siyanürün devlet eliyle kullanıldığı Etibank 100. Yıl Gümüş İşletmesi yetkilileri, siyanürün güvenilir şartlarda saklandığını dolayısıyla çevreye bir zarar vermediğini söylerken, çevre köylüler ise "Ölümü bekliyoruz" dediler

Dulkadir köylüleri siyanür yüzünden büyük bir sıkıntı içinde yaşıyorlar. 75 yaşındaki Halil İbrahim Süngü, iki oğlunu akciğer kanserinden kaybettiğini belirterek, kimsenin kendileriyle ilgilenmediklerini söyledi

Bergamalılar'ın, siyanürle altın aranmasına karşı vermiş olduğu uzun soluklu mücadele, gözlerin Türkiye'de siyanür kullanılan diğer madenlere çevrilmesine yol açtı. AKŞAM, siyanürün devlet eliyle kullanıldığı Kütahya'daki 100. Yıl Gümüş İşletmeleri'ne giderek, çevreye etkisini araştırdı. İşletme yetkilileri, gümüşün çözümlenmesinde kullanılan siyanürün çok güvenilir şartlar altında saklandığını ileri sürerek, çevreye herhangi bir zararının söz konusu olmadığını iddia ettiler. Buna karşılık, işletmenin hemen yakınındaki köyde yaşayanlar, işletmede kullanılan siyanürün etkileri sonucu, ölümle burun buruna yaşadıklarını belirttiler ve "**İşletme siyanürün özellikle yaz aylarında buharlaşmasını engelleyemiyor. Köyde ölümlerin çoğu akciğer kanserinden kaynaklanıyor. Biz de ölümü bekliyoruz**" dediler.

Masif, pasalar ve sist cevherlerinin türüne göre işlenir

[illegible] açıklamayı yapmaktan kaçınan işletme yetkilileri, siyanür ile ilgili sürekli kontrollerin yapıldığını vurguladılar. İşletme Müdürü **Asım Benli**, gümüşün elde edilmesinden sonra siyanürün 25 bin ton kapasiteli barajlarda güvenilir şartlarda arıtıldığını söyledi. 1 milyon ton gümüş kapasitesine sahip olan işletmenin, yılda ne kadar siyanür kullandığı hakkında bilgi vermekten kaçınan **Benli**, bunun "**Devlet sırrı**" olduğunu söyledi. **Benli**'nin, işletmenin çevreye bir etkisinin olmadığını üstüne basa basa vurgulamasına karşın, işletmenin hemen yakınındaki Dulkadir Köyü'nde yaşayan vatandaşlar bunun tam aksini iddia ettiler. "**Ölümü bekliyoruz**" diyen köylüler, işletmenin açılmasından sonra köyde nefes darlığı çekildiğini ve ölümlerin çoğunluğunun akciğer kanserinden kaynaklandığını söylediler.

Köyün eski muhtarı **Muzaffer Ertürk**, işletme kurulmadan önce [illegible] olduğunu belirterek, işletmenin açılmasından bu yana köylülerin şehre kaçtıklarını söyledi. **Ertürk**, şimdi köy nüfusunun yüz kişiye düştüğünü söyledi. İşletme yetkililerinin siyanürün sızma tehlikesinin olmadığına ilişkin açıklamalarına karşılık **Ertürk**, "**Yaz aylarının gelmesi ile birlikte buharlaşma başlıyor. Nefes darlığının sebebi de bu. Barajlardaki siyanürlü su havaya karışıyor, bunu engelleyemiyorlar**" diye konuştu.

Gümüş nasıl işleniyor?

Cevherin gümüş haline gelmesi için kırma-eleme, öğütme, siyanürle çözümlendirme, sıvı-katı ayırımı, çöktürme, kurutma ve izole safhalarından geçmesi gerekiyor. Kütahya'daki gümüş madeninde ilk aşama değirmenlerde başlıyor. Öğütülen cevher, [illegible] siyanürle [illegible] tankları gönderiliyor. Değirmenle siyanürle yıkanması için dokuz tankta dolaştırılan cevher, daha sonra ayrı üç tankta çökmeye bırakılıyor. Bu tanklarda gümüşün ayrılmasından sonra kalan siyanürlü su, borularla ilk önce geçirimsiz kil kaplı baraja gönderiliyor. Sırasıyla diğer barajlara giden siyanürlü su sonunda tekrar toplanıyor ve işlemde yeniden kullanılıyor. İşlemin en sonunda ise siyanürlü katı artık kalıyor. Bunun da üstü kireçle örtülüyor.

POSTA

TAKVİM — 2 KASIM PERŞEMBE
RUMİ: 20 Teşrin-i Evvel 1411 - HİCRİ: 9 Cem. Ahir 1416

VAKİT	Güneş	Öğle	İkindi	Akşam	Yatsı	İmsak
İSTANBUL	6.28	11.55	14.40	17.07	18.28	5.02
ANKARA	6.11	11.39	14.27	16.54	18.13	4.47

Siyanür ölüm saçtı

SOYTÜRK, Turan ATAV

9 yıl önce Alman Krupp firması tarafından Kütahya'nın Tavşancıl ilçesinde açılan siyanürlü gümüş madeni ile ilgili rapor iki yıl gizlendi. Madenin bulunduğu köyde son beş yılda 34 kişi kanserden öldü

EKSPRES HABER

Öğretmenler yargı önünde

Eskişehir'de çeşitli okullarda görev yapan 7 öğretmen, bir memur ve bir hizmetli 20 Aralık 1994 tarihinde işi bırakma eylemine katıldıkları gerekçesiyle yargılanıyor. Eğitim-Sen'e üye öğretmen ve memurlar, Eskişehir 1. Asliye Ceza Mahkemesi'ndeki son duruşmalarında, suçsuz olduklarını belirterek beraat kararı verilmesini istedi. Duruşma dosyadaki eksik belgelerin tamamlanması için ileri tarihe ertelendi.

Bombacının suç defteri kabarık

Atatürkçü Düşünce Derneği, Halk Eğitim Merkezi ve Öğretmenler Lokali'nin bulunduğu tarihi binaya molotof kokteyli saldırı düzenleyen aşırı dinci Yılmaz Dalyan'ın suç defteri oldukça kabarık çıktı. Karşıyaka'da 5 gün önceki saldırı sırasında linç edilmekten zor kurtulan Dalyan'ın aşırı dinci örgüt İBDA-C adına bazı kişilere tehdit mektupları gönderdiği ve Karşıyaka'daki bir okulun bahçesindeki Atatürk büstünü de kırdığı belirlendi.

Göz çıkaran

ACI TESADÜF Okul dönüşü kamyonetin altında kalan Selma Akçay için Habibler Köyü Hicret Camil'inde cenaze töreni düzenlendi. Akçay'ın arkadaşları tören sırasında gözyaşlarını tutamadı (altta). İlkokul öğrencisi Songül Köy de yine okul dönüşü hem de tam cenaze sırasında kamyonun altında kalırken, okul çantasını arkadaşları topladı (üste).

Tören sırasında korkunç kaza

● Gaziosmanpaşa'da 2 gün önce freni tutmayan bir kamyonetin sıkıştırması sonucu hayatını kaybeden lise öğrencilerinden Selma Akçay'ın cenaze töreninde köy topluluk, ilkokul 1. sınıf öğrencisinin de kamyonun altında kalarak feci şekilde can vermesine şahit oldular. Tören sırasında karşıdan karşıya geçen Habibler Göz-

Zehir toprağa sızdı

Ölüm nedenlerinin belirlenmesi için Anadolu Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Necla Özdemir ve ekibi tarafından hazırlanan ölüm raporu ise iki yıl kamuoyundan gizlendi. Ele geçirdiğimiz raporda köydeki ölümlerin siyanürün toprağa sızması sonucu harekete geçirdiği arsenikin içme suyuna karışarak kansere neden olduğu belirlendi. Raporda ayrıca gümüş madeninin yakınındaki toz badanının duvarlara sürülmesi sonucu havaya karışan kristal kuartsın solunmasıyla akciğer kanseri oluştuğu bildirildi.

Ağaçlar bile kurudu

Prof. Dr. Özdemir, tespit edilen inorganik arsenik miktarının Dünya Sağlık Örgütü'nün açıkladığı miktarın çok üstünde olduğunu bildirdi. Bu arada gümüş madeninin ilk açıldığı anda görev yapan 9 kişinin yaşamını kaybettiği belirlendi. Özemir, raporunda "Suda arsenik, toprakta da asbest var" dedi. Ölüm ve göç sonucu çok az sayıda kişinin hayatını sürdürdüğü hayalet köy Dulkadir'de öğrenci yokluğundan ilkokul kapatıldı, hasta insanlar tedavi altına alınmaya başlandı. Siyanürün sızma yaptığı topraklarda ağaçlar kururken, Muhtar Osman Sözer, "Adımız kanserli köye çıktı, eğer bir hastalık varsa bize de açıklansın" dedi. Bu arada istimlak sırasında 100 kişiye topraklarının parası hala ödenmemiş.

Nasıl öldürüyor?

● Çok zehirli bir gaz olan arsenik, kimyasal silah yapımında kullanılır. Arsenikli bileşikler, böcek ve tarım ilaçları, fare zehiri, boya, duvar kağıdı, seramik gibi çeşitli ürünlerin yapımında kullanılır. Arsenigin zehirli etkileri, vücuttaki bazı enzimlerle birleşerek hücre metobolizmasını bozmasıyla

Kanserle boğuşan Ayvalıve Dulkadir köyleriyle ilgili yaptığımız haberler yankı uyandırdı

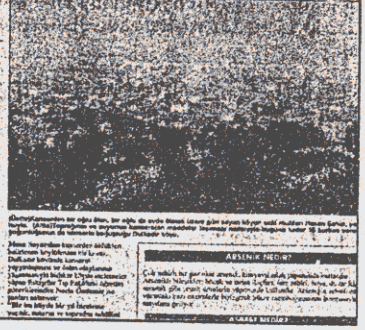
Kanserli köylere destek

■ Seyitömer Termik Santralı'nın ürettiği "toz dağları"nın altında kalan Ayvalı köyü ile suyunda arsenik, toprağında asbest bulunan Dulkadir köyüne ilişkin olarak yayınladığımız haberler üzerine siyasi partiler ve çevreciler gazetemizi arayarak teşekkürlerini bildirdiler ve köylülere destek vereceklerini ifade ettiler.

293 nüfuslu köyün suyu arsenikli, toprağı da yüksek oranda asbestli

Dulkadir köyünün suyu-toprağı kanser

ALINAN ÖNLEMLER YETERSİZ

ARAŞTIRMA YAPILABİLMESİ İÇİN YARDIM ARANIYOR

ARSENİK NEDİR?

Ayvalılar, bile bile intihar ediy

■ 75 haneli köy, santralın yaratığı toz dağlarından ötürü 22 haneye düştü. 1976'da kısmen istimlak edilen Ayvalı köyünün duran bir kısım arazisinin yarısı Seyitömer Termik Santralı'nın, yarısı işletmelerin arazisi içinde. Köy; Seyitömer Linyit İşletmeleri (SLİ) ile Türkiye Elektrik Kurumu'nun (TEK) anlaşmazlığı yüzünden istimlak edilmediği gibi, köylüye de yer göstermiyor.

Arslan ARİÇ

Ayvalı köyü muhtarı Halil Ok, "Burada göz göre göre görmez; fotoğraf bile çekemezsiniz; çünkü şi yör. Ayvalı köyü, Seyitömer Termik Santralı'ndan çıkan ve çaşitli sindelerden geçtikten sonra geleri "toz dağları"nın altında.

KÜTAHYA, İZMİR / Gündem– Gazetemizde yer alan **"Ayvalılılar bile bile intihar ediyor"** ve **"Dulkadir köyünün suyu–toprağı kanser"** haberlerimiz yankı uyandırdı. Yıllardır kanserle boğuşan Kütahya'nın Ayvalı ve Dulkadir köyleri; haberlerimizden sonra milletvekillerinin, bakanların ve çevrecilerin ilgisini çekti.

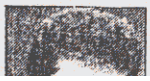
29 Nisan 1993 tarihli sayımızda yer alan **"Ayvalılılar bile bile intihar ediyor"** haberinde termik santraldan çıkan toz artıkların köylülerde nefes darlığı yarattığı ve akciğer hastalıklarına yol açtığı belirtilmişti.

21 Mayıs 1993 tarihli sayımızda yer alan **"Dulkadir köyünün suyu–toprağı kanser"** başlıklı haberimizde ise, suyunda arsenik, toprağında asbest bulunan köyde ölümlerle sonuçlanan kanser görüldüğü yazılmıştı.

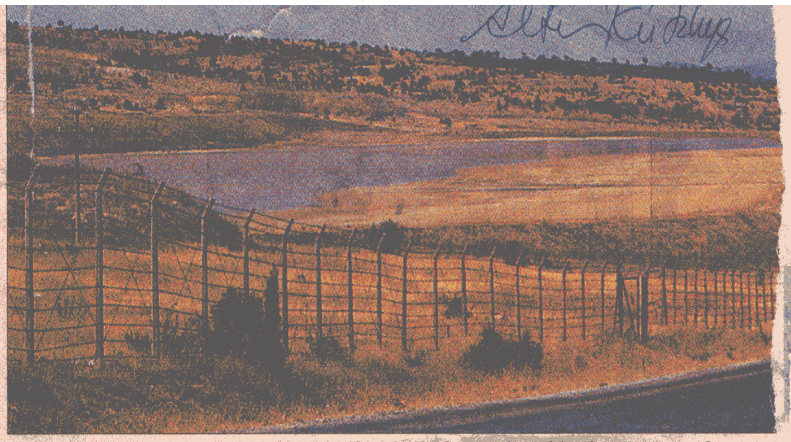
Gündem Kütahya Muhabiri **Arslan Ariç**'i telefonla arayan Balıkesir DYP Milletvekili **Melih Papuççu** ve Körfez Belediyeler Birliği Başkanı **Necmi Şengüder**, gazetemizin bu konuda yaptığı yayınlardan dolayı teşekkür ettiler ve yöreye bir heyet göndereceklerini bildirdiler.

Balıkesir'de siyanürlü altın aramaya karşı kampanya yürüten Güzel Edremit Körfezi Bekçileri'nin Avukatı **Senih Özay** da, Kütahya büromuzu telefonla arayarak; Kütahya köylerinde yaşanan sorunları, kendi sorunları kabul ettiklerini, yurtiçinde ve yurtdışında TV, basın ve kitle örgütlerini harekete geçirdiklerini söyledi. Avukat **Özay**, ayrıca Kütahya Barosu'na bir mektup yazarak, baronun suç duyurusunda bulunmasını istedi. Kütahya'ya 35 kilometre ve Dulkadir köyüne 5 kilometre uzaklıktaki Gümüşköy'de Krupp–Etibank ortaklığında siyanürle gümüş çıkarıldığını anımsatan **Senih Özay**, kendilerinin Bergama ve Balıkesir Havran'da siyanürle altın çıkartılmasına karşı mücadele verdiklerini ve önemli hukuksal başarılar kazandıklarını hatırlattı. **Özay**, Kütahya Barosu'nun gerekli belgeleri toplayarak valilik, belediye ve ilgili kurumlar nezdinde girişimde bulunmasını ve madenin kapatılmasını talep etmesini, bu konuda gerekli her yardımı yapmaya hazır olduklarını da belirtti.

ERSİN ARSLAN (RÊZAN)

Selam olsun size, ben köylüyüm diyenlere
Selam olsun size, ihanete karşı
abide gibi duranlara

Gümüş madenine ait siyanür havuzunun, 60 kişiyi kanserden öldürdüğü öne sürülüyor.

1940/62

Kanser köy boşalttı

Kütahya'nın, Etibank madeniyle iç içe yaşayan Dulkadir Köyü, son 11 yılda am 60 kişiyi, suya ve toprağa karışan zehir yüzünden kansere kurban verd

İBRAHİM GÜNEL

KÜTAHYA - Tavşanlı ilçesine bağlı Dulkadir Köyü, 700 yıllık geçmişi olan ve Dulkadiroğlu Beyliği'ne merkezlik yapmış bir köydü. Ancak yüzyıllar boyunca kanserle, hiç bugünkü kadar içli dışlı olmamıştı.

11 yıl önce köyde 200 kişi yaşıyordu. Her şey 1987'de Etibank'ın 100. Yıl Gümüş İşletmeleri'nin faaliyete geçmesiyle başladı. 1997 yılına kadar genç, yaşlı 60 kişi, başta akciğer olmak üzere, mide, kalın bağırsak gibi kanser türlerinden yaşamını yitirdi. Bunun üzerine birçok kişi göç etti. Bugün vestern' filmlerindeki terk edilmiş kasabaları andıran köyde sadece 50 kişi yaşıyor.

Anadolu Üniversitesi'nden Prof. Dr. Necla Özdemir'in 1993'te, Sağlık Müdürlüğü'nün isteğiyle hazırladığı raporda, sadece 1987-1993 yıllarında köyde 22 kişinin çeşitli kanser türlerinden öldüğü saptandı. Raporda, köy suyunda standartların çok üstünde arsenik saptandığı belirtilirken, akciğer kanserlerinin nedeni olarak, "Evlerin sıva-badanasında kullanılan toprak örneklerinde kristalin kuarts saptanmıştır. Bu mineral uzun süre solunduğu takdirde akciğer kanseri riski artar" denildi. Su analizleri için Maden Tetkik Arama Enstitüsü'nün yardımcı olmadığı da belirtildi. Etibank'a karşı dava açmak için köylülerin avukatlığını üstlenen Meral Top ise köylülerin üzerinde jandarma baskısı olduğunu söyledi. Top,

Parası olan köyden göçüyor, olmayan da kanserden ölüyor.

dört yıl önce köye gelen Alman ARD kanalının çekimlerinden sonra, Etibank'ın şikâyeti üzerine köylülerin dört gün gözaltına alındığını söyledi. Avukat, Etibank'ın, birçok köylünün arazisini istimlak ettiğini ancak birçoğuna tapu olmadığı için bedel ödenmediğini de söyledi. Avukat, köy kuyularının mühürlü olduğuna dikkat çekerek, Etibank'ın, ölümlerin artması üzerine köye başka bir bölgeden borularla su getirdiğini de söyledi. Top, köylülerin yaşadığı dramdan da örnekler verdi:

"Halil İbrahim Amca, biri 25. diğeri de 31 yaşında olmak üzere iki oğlunu ve eşini kanser nedeniyle kaybetti. Etibank 80 dönüm toprağını, elinde tapusu olmadığı için tek kuruş vermeden istimlak etti. Devlet, şimdi Halil İbrahim Amca'ya üç ayda bir yaklaşık 12 milyon lira 'yaşlılık aylığı' ödüyor. İki torununa ve gelinine bakıyor, kendisinde de beyin tümörü var. Ölümü bekliyor. Önceki muhtar Muzaffer Ertürk'ün kendisi de dahil ailesinden sekiz kişi öldü. Aslında köylüler, devletten kendilerini başka bir yere taşımasını istiyor. Okulları da kapandığı için köyde kalan çocuklar okula gidemiyor.."

İTÜ Kimya Fakültesi Üretim Metalurjisi Anabilim Dalı Başkanı Porf. Dr. İsmail Duman da, "Siyanür, topraktaki, birçoğu kanserojen madde olan ağır metalleri aktif hale getiriyor. Örneğin arsenik, 'arsenopirit' ad altında toprakta bulunur. Siyanürle reaksiyona girerse içme suyu sertliğinde veya yağmurlarla aktif hale gelebilir" dedi. Duman, kuarts kristallerinin de oradaki maden için hafriyat yapılmış topraktan ortaya çıkabileceğine dikkat çekti. Duman, "10 yıl öncesine kadar bu tür hastalıkların olmadığı köydeki ölümleri nasıl izah edecekler?" diye konuştu.

Siyanürlü ölüm raporu gizlendi

Yılmaz SOYTÜRK, Turan ATAV - KÜTAHYA

ALMAN Krupp firmasının 9 yıl önce Kütahya'nın Tavşancıl ilçesinde açtığı siyanürlü gümüş madeninin 100 metre yakınındaki Dulkadir köyünde son beş yılda 22 kişi kanserden 12 vatandaş da diğer hastalıklardan öldü.

Ölüm nedenlerinin belirlenmesi için Anadolu Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Necla Özdemir ve ekibinin raporu iki yıl kamuoyundan gizlendi. Milliyet'in ele geçirdiği raporda şu görüşlere yer verildi:

"Ölümlerin nedeni siyanürün toprağa sızmasıyla aktive olan arseniğin içme suyuna karış

Ölüm madeni

Kanserli köy

●Alman firmanın Kütahya'nın Tavşancıl ilçesinde açtığı siyanürlü gümüş madeninin yanıbaşındaki köyde beş yılda 22 kişi kanserden öldü. Madenin açılışında görev yapan dokuz kişinin hiçbiri hayatta kalamadı. Köyün adı da "kanserli"ye çıktı.

Gizlenen rapor

●Ölümlerin siyanürün içme suyuna karışmasından meydana geldiğini belirten rapor, kamuoyundan gizlendi. Tıp Fakültesi ekibinin raporunda "İçme ve kullanma suyunda litrede 0.67 miligram arsenik, toprakta da asbest saptandı" dendi. ● 13. sayfada